
INHOUD Bulletin nr. 40

- 2 Vervolg estafettereeks**
Remco Campert
- 5 Meneer De Leeuw**
Pim Fenger
- 9 Terug naar het Valeriusplein**
Romke Koch
- 10 Mededelingen**
- 11 Uitnodiging OLO-Dies 2008**
- 12 Publicaties van oud-leerlingen**
Fred Lanzing
Anne Branbergen
Eva Raaff
- 13 “Zo’n schooltijd gun ik iedereen”**
Fred Lanzing
- 14 Een onverwachte ontmoeting**
Anne Branbergen
- 17 Brief aan de redactie**
Daan Koets
- 18 Monument Indië-Nederland**
Jet Rudolph
- 20 Van het secretariaat**

De twee jaar geleden door Jan Willem Sieburgh begonnen estafette is na Mels Crouwel, Liesbeth Citroen-Warners en Michel Hofman nu toe aan de vijfde deelnemer: het stokje werd overgegeven aan Remco Campert, wiens bijdrage wij hier afdrukken.

Ik was een eind in de zestig toen ik een afscheidsreceptie bijwoonde in Den Haag. Een rechter aan het Hof van Internationale Justitie nam afscheid en ik was uitgenodigd voor die receptie omdat ik een paar jaar tevoren via het huwelijk van een van mijn dochters aangetrouwde familie was geworden van de sympathieke, geleerde Fransman. Terwijl ik mijn beurt stond af te wachten om hem de hand te drukken, kwam er uit de rijkelijk aanwezige haute volée van Den Haag een struise dame met alle zeilen opgestoken op me afgestevend. Ze posteerde zich voor me en zei: ‘U bent Remco Campert.’ Ik kon het niet ontkennen.

‘U zat op het Amsterdams Lyceum.’

‘Jawel, mevrouw.’

‘Maar u heeft geen eindexamen gedaan. Wat doet u hier dan?’

Ze briepte van verontwaardiging. Voor ik haar kon antwoorden was ze alweer weg, waarschijnlijk om de beveiliging ervan op de hoogte te brengen dat er in het paleisje van koningin Emma iemand aanwezig was die geen eindexamen van het Amsterdams Lyceum had gedaan. De opgewonden dame moest dus een schoolgenote zijn geweest in de paar jaar na de bevrijding dat ik meer niet dan wel het onderwijs volgde op het Amsterdams. Ik had en heb geen opgetogen herinneringen aan die tijd, maar dat lag natuurlijk meer aan de jongeman die ik toen was, een jongeman die van mening was dat het échte leven zich buiten de schoolmuren afspeelde. Ik zou me op elke school ongelukkig hebben gevoeld.

‘Herinneringen aan het grote, ieder jaar een beetje somberder wordende gebouw,’ schreef ik later in een verhaal, ‘de brede, donkere gangen met de deuren van een kleur groen, die Wessel ‘schoolgroen’ noemde, de bleke leraren, die een duistere, gevaarlijk aandoende ontevredenheid over hun mislukt zijn met zich meedroegen, op een paar ambitieuze doctorandi na, die de school als een vervelend, maar noodzakelijk doorgangshuis beschouwden, de merkwaardige rector die geen gelegenheid voorbij liet gaan om leerlingen en leraren te overtuigen van zijn joviaal idealisme, maar over wie gruwelijke geruchten de ronde deden: als je vader een aandeel in de school kocht, ging je over naar een volgende klas, ook al rechtvaardigden je cijfers dat eigenlijk niet.’

Tegenover de rectorkamer hing het fossiel van een prehistorische vis, dat elk jaar werd schoongeboend, omdat de maagstreek geel uitgeslagen was van de bijtende sappen, die de vis nog steeds afscheidde.’

‘Ieder jaar doken er opwindende verhalen op over slaande ruzies tussen de rector en de leraren; leerlingen vertelden elkaar hoe ze de rector de leraar Duits hadden horen uitschelden, dat de leraar Grieks zijn ontslag had gekregen, dat de secretaresse met behuilde ogen uit de rectorkamer was gekomen. Er hing op zulke dagen een onrustige sfeer in het gebouw: leerlingen beraamden demonstraties ten gunste van de leraar Grieks die jong was en een mank dochttertje had; ze stelden brieven aan dagbladen op die zelden werden gezonden en nooit gepubliceerd, en begroetten de rector met een vijandig zwijgen als hij voor een mededeling de klas betrad. Maar dan brak plotseling de dag aan waarop de opwinding aan zichzelf was overleden: de leraar Grieks gaf nog steeds les en droeg een nieuw jasje, de rector hield een hooggestemde rede in de aula, ter gelegenheid van een of andere vage gebeurtenis, ver in het verleden, de wiskundeleraar zat achter het orgel en speelde het schoollied, zoals hij dat al twintig jaar had gedaan, een beetje vals, een beetje uit de maat en met een geërgerde trek om de lippen. De leerlingen vergaten al snel waarover ze zich hadden opgewonden. Andere dingen eisten hun aandacht op: het naderende kersttoernooi, hun verliefdheden, de vernieuwing van het schoolorkest en de peau de suède schoenen van de leraar Duits, die op het schoolfeest het mooiste meisje van de school ten dans vroeg.’

Toen ik in september 1945 op het Amsterdams Lyceum terecht kwam, had ik drie jaar plattelandsleven in Gelderland achter de rug. Dat speelde zich af in de bossen en velden tussen Epe en Tongeren, waar ik met de familie Moody die mij liefderijk in haar midden had opgenomen (vrienden van mijn moeder) na de evacuatie van een deel van Den Haag was beland. Ik zou nooit meer klompen dragen, besefte ik, toen ik met mijn vriendje en leeftijdgenoot Kees Moody het sombere gebouw van het Amsterdams voor het eerst betrad. Het besef dat er een fase in mijn leven voorbij was, gaf me een verdrietig gevoel. Hoewel het vlak na de bevrijding was had ik het idee in een ruimte verzeild geraakt te zijn waarin de vrijheid aan banden was gelegd. Achteraf bezien lag dat natuurlijk niet aan de school, die een heel fatsoenlijke school was met een goedwillende, idealistische rector aan het hoofd, maar aan mij. Van mij werd alleen maar verwacht dat ik zo af en toe een beetje mijn best zou doen en met enige regelmaat op school zou verschijnen en daar had ik een afkeer van. Ik wilde niet leren. Ik was al een dropout toen dat begrip nog niet bestond. 's Ochtends vroeg sloeg ik niet de weg naar school in, maar naar de binnenstad waar ik me aan bioscoopbezoek overgaf. Mijn liefde voor de film werd toen geboren. Mijn moeder was actrice en tezeer door haar vak in beslag genomen om goed op mij te letten.

's Avonds ging ik naar kunstenaarscafé's en jazzclubs. Toen mijn vlucht naar voren lang genoeg had geduurd kwam het bericht dat ik niet meer op school hoefde terug te keren.

Ik wil niet beweren dat het voor mij alleen maar droefenis was op het Amsterdams Lyceum. Met veel vreugde besteedde ik tijd aan de redactie van HALO, waarin mijn eerste pennevruchten verschenen, een bezigheid die ik zelfs nog enige tijd na mijn verwijdering van school voortzette. En ik heb er een levenslange vriend aan overgehouden, Rudy Kousbroek, aan wie ik met genoeg het stokje in deze estafette van herinneringen overdraag.

Remco Campert

In zijn artikel 'Terugblik' in het OLO-bulletin van december 2000 kijkt Paul Jansse terug op zijn samenwerking met Remco Campert in de HALO-redactie. Uit dit artikel namen wij enige passages over.

'De Paroolbijlage PS van 19 mei j.l. wijdt een artikel aan de oprichting van het literaire tijdschrift *Braak* vijftig jaar geleden door de heren Remco Campert en Rudy Kousbroek. Het is aardig daarin te lezen dat HALO uit de jaren '47 en '48 wordt beschouwd als de bakermat van *Braak* ("Een schoolkrant met allure"). Deze laatste hommage bevalt mij wel want ik zat in die twee jaren samen met Remco in de redactie.'

Wij beschikten in de kelder van de HBS-vleugel over ons eigen redactievertrek. Dit werd door ons als een heilig toevluchtsoord beschouwd waar slechts geprivilegieerden werden toegelaten.'

'Het blad werd gedrukt bij de firma Grafica op de Elandsgracht, een kleine, ouderwetse drukkerij. De tekst werd nog met de hand gezet, met loden letters uit de letterbak, op een plankje ter grootte van de pagina van HALO; als een pagina klaar was werd het geheel met een touwtje vastgezet. O wee als de leerlingdrukker het plankje 'in de pastei' liet vallen! Drukproeven moesten door ons worden gecorrigeerd op zetfouten. Remco en ik deden dat bij toerbeurt maar hij was in het nakomen van zijn afspraken niet altijd even betrouwbaar, Beschaamd bekende hij dan zijn verzuim dat tot vertraging leidde van de verschijningsdatum. Ik was dan teleurgesteld maar kon nooit boos op hem worden.'

'In het septembernummer van '47 schreef Remco een redactioneel artikel: 'Onze laatste hoop' waarin hij de Jan Saliegeest van de lyceïsten hekelde en zich afvroeg waarom men zo weinig de talloze mogelijkheden tot ontplooiing benutte. Ook schreef hij een verslag van een werkweek van zijn klas IV gymnasium waarin hij – de beruchte spijbelaar – enthousiast over de verrichtingen van die week rapporteert.'

Meneer De Leeuw

Bij het zien van de Le Corbusier tentoonstelling in het architectuurmuseum in Rotterdam kreeg ik opeens een scheut van De Leeuw. Onze leraar tekenen. Zowel vrij als lijn. Hij was het die ons de stad van de toekomst liet tekenen. Hij was het die bijna gelovig werd van Le Corbusiers meesterwerk: de Notre Dame du Haut in het Franse Ronchamps. Hij was het die mij in de klas naar voren haalde vanwege een raar vaalgroen vooroorlogs jasje dat ik aanhad, zonder revers, en dus een toonbeeld van moderniteit.

We moesten de stad van de toekomst tekenen. Wat kwam er uit? Hoge blokken, kubistische woontorens met op het dak een helikopterhaven. Dat was in 1957 en als ik me dat planologisch optimisme van toen realiseer, krijg ik enig begrip voor de snode plannen van Le Corbusier. Hij die in 1925 - wat is dertig jaar - de oude binnenstad van Parijs wilde platgooien en gezonde woontorens bouwen met daartussen een strikte scheiding van voetgangers- en autoverkeer. Het was in de tijd van de vooruitgang. We begrepen commissaris Kaasjager die de Amsterdamse grachten wilde dempen om de auto ruimte te geven. We gingen mee met de vraag van De Leeuw of het wel of niet beter was de ouderwetse en verzakkende Beurs van Berlage te vervangen.

Meneer De Leeuw maakte ons attent op het allernieuwste: de verfroller. Zelf had hij ontdekt hoe plezierig het was om elke week de meubels aan de kant te zetten en samen met zijn vrouw de muren weer een andere kleur te geven. Zo kon hij het leven met de jongelui op school kennelijk aan.

Meneer De Leeuw gaf dus niet alleen gewoon tekenles, maar ook lijntekenen, een verplicht eindexamenvak op de HBS-B afdeling, tenzij je koos voor boekhouden. Na een proefles boekhouden (waarvan ik geen spijt heb: ik leerde dat je met aandelen een stukje fabriek koopt en in principe je geld kwijt bent, maar deze kan verkopen voor wat de gek ervoor geeft; dat obligaties zekerheid geven zolang het geld zijn waarde behoudt; dat onroerend goed bestendig is, maar onhandig als je om contanten verlegen zit); na die ene boekhoudles, met drie leerlingen tegenover de op een hoog katheders gezeten leraar, koos ik toch maar voor lijntekenen.

Voor lijntekenen heb je spullen nodig die een normaal mens niet meteen onder handbereik heeft. Denk aan de twee driehoeken, zowel van dertig als van vijftienveertig graden. Vergeet niet de speerpuntige en op dikte verstelbare pen die voor je het weet, in Oost-Indische inkt gedoopt, op het allerlaatste moment een onherstelbare vlek op je werk geeft. Vooral de aanschaf van de passerdoos zorgde voor een

dilemma. Meneer De Leeuw legde uit dat, als je na school naar Delft wilde, je dan het beste moest kopen dat er is. Maar ik wilde helemaal niet naar Delft. En zeker niet mijn vader teleurstellen met zijn in fluweel ingelegde onvolledige verzameling sterk verouderde tekenspullen.

En nu moet ik iets bekennen. Dat lijntekenen van mij, met alle ellende van het neerklappen van dimensies in Beschrijvende Meetkunde (bestaat dat vak nog ?) kostte tijd die ik nodig had om mij voor te bereiden op het echte eindexamen. Mijn vriend Piet de Vos was inmiddels van school en gaf mij zijn met een 9 bekroonde tekeningen. Met een scheermesje wiste ik zijn naam en cijfer. Onder mijn naam diende ik ze in. Dat ik voor hetzelfde werk een 6 kreeg vond ik redelijk, ik was tenslotte een middelmatige leerling.

In die tijd van quasi onbeholpenheid in de beeldende kunst bedacht ik dat op middelbare scholen in tekenlessen interessante prenten werden gemaakt en organiseerde ik een tentoonstelling van het beste dat Amsterdamse middelbare scholen te bieden hadden in de Galerij aan het Frederiksplein (waar nu de Nederlandsche Bank staat). Het inzamelen van werken bij de tekenleraren van al die scholen liep voorspoedig. Een morele klap kreeg ik toen meneer De Leeuw de inzending van het Amsterdams had voorzien van een potloodslijpsel-op-lijm dat ik eens in modernistische wanhoop maakte. De schaamte die mij toen overviel heeft inmiddels plaatsgemaakt voor weemoed aan de solidariteit die De Leeuw toonde.

En nu dat jasje nog, vaalgroen en zonder revers. Het zal je maar overkomen als je door de supermoderne klasgenoot Edward James, met zijn geklede overhemd zonder stropdas, wordt geïnspireerd. En dan in de vooroorlogse kledij verschijnt. Meneer De Leeuw zag in het door mij uit de ouderlijke kast gehaalde ongemakkelijk zittend colbert een uitdrukking van de Nieuwe Tijd. Weg met overbodige franje. En zo werd ik uit de klas naar voren gehaald en vroeg hij waar je zoiets kan kopen. Blozen, en niet omkijken naar die paar giechelende meisjes vanwege mijn gecastreerde kledij.

Wat voor indruk laten leraren op je na? Ik kan er heel wat noemen. Van Borsboom met zijn inspirerend en relativerend Ter Braaks nihilisme tot Bomhoff, die van biljarten hield maar daarin werd gehinderd door de rokerige omgeving. Ook een modernist dus, waarvan de zoon het tot minister bracht. En dan De Leeuw. Hij was in Frankrijk geweest. Had daar de gloednieuwe kerk van Le Corbusier in Ronchamps bekeken. En sprak: “Als je niet religieus bent zou je het hier bijna worden”.

Pim Fenger (1960)

Klasse 4B , 1956 (foto uit het archief van Henny Hagenberg-Schreuder)

*staande v.l.n.r. Freddie Meijer, Henny Schreuder, Maarten Calisch, Piet de Vos, Pim Fenger, Meneer van den Broek en Kees Guépin;
zittend v.l.n.r. Jan Willem de Liefde en Edward James, daaronder: Tonny van der Lee, Harry Kok, Koos Wolthuis en dr. H. van Rossum; daaronder: Stephan Vonk, Wim Strobel en Freek Sierhuis; daaronder: Ferdinand Eekels, Peter Prakke en Paul Best. (Bertien Schutte en Joost Vles ontbreken)*

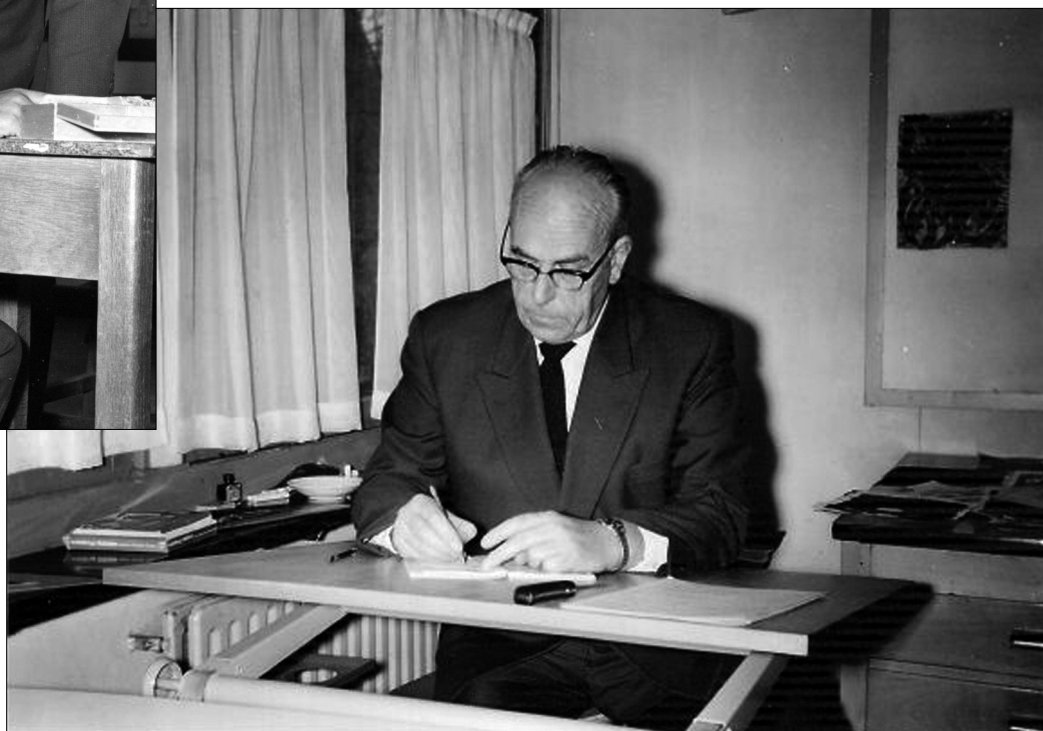
*Na school studeerde Pim Fenger PSF, werd directeur van Paradiso, werkte bij de Boekmanstichting en was uiteindelijk ambtenaar bij het ministerie OCW.
(zie www.fenger.nl/pim) [red.]*

De heer Adze de Leeuw (1903-1991) werd op 1 september 1934 aangesteld als leraar handenarbeid, in 1937 als leraar lijntekenen en in 1943 ook handtekenen. Op 1 september 1957 werd hij benoemd tot afdelingshoofd HBS-A.

Meneer De Leeuw in actie als docent tekenen

(foto oktober 1963: Eric Zwijnenburg)

en als hoofd afd. HBS-A met de heren Burger en Krijn

Terug naar het Valeriusplein

Het was in 1988 dat ik onder klokgelui leerling werd van Het Amsterdams Lyceum. Na een toespraak van de rector en het zoals in die tijd gebruikelijk, ontvangen van een das in de kleuren van de school, ging ik onder leiding van Harry Bosch naar lokaal 9 om uitleg te krijgen over het wat en hoe van een middelbare school. Het was een plezierige tijd. Tijdens de schooltijd heb ik volop gebruik gemaakt van de buitenschoolse activiteiten die de school biedt. Redactie van de schoolkrant, verslaggeving tijdens Sport en Artistieke Interlyceales, lid van het DB en het organiseren van roeitochten voor de Drietand. Veel ervaring opgedaan en goede vrienden gemaakt met leerlingen en docenten op school.

In 1994 luidde de schoolbel weer om mijn afscheid van het Gymnasium B op het Amsterdams aan te kondigen. De laatste jaren op Het Amsterdams was ik onder aanvoering van de heer Bokma mij steeds meer in de biologie gaan interesseren. Zijn verhalen maakten me zo enthousiast dat ik Medische Biologie ben gaan studeren aan de UvA. Tijdens deze studie deed ik wetenschappelijk onderzoek aan *Neisseria meningitidis*, een verwekker van hersenvliesontsteking in het AMC en genetisch onderzoek aan een wormpje *C elegans* in het Nederlands Kanker Instituut. Ik kon na mijn afstuderen verder onderzoek doen aan het Hubrecht Laboratorium in Utrecht bij Ronald Plasterk, de huidige minister van onderwijs. Van hem leerde ik ook hoe je ingewikkelde biologische modellen op een eenvoudige manier aan anderen kunt uitleggen. Ik werkte samen met laboratoria in Engeland en Duitsland om het erfelijk materiaal van het zebra-visje in kaart te brengen. Hoewel ik de reizen naar de andere labs spannend vond, bedacht ik wel dat ik niet mijn carrière in het buitenland wilde voortzetten.

In 2006 kwam ik weer op het Amsterdams terug. Nu in de rol van docent. Ondanks de vele veranderingen (nieuwbouw, verplaatsing Biologie van AVIO naar hoofdgebouw, en het worden van een VWO school) ademde hier nog dezelfde sfeer die ik uit vroeger tijden kende. Natuurlijk is het leuk om nu zonder gene de docentenkamer in te kunnen lopen en vele van mijn oud-docenten nu als collega's te begroeten. Ik heb het erg naar mijn zin binnen de secties Biologie en Scheikunde. We werken nu hard aan de vervolmaking van het nieuwe Wetenschapsvak dat sinds dit jaar op de rol staat. Gelukkig kan ik hierin ook veel kwijt uit mijn vorige betrekkingen. Ik hoop dat ik ook een aantal van mijn leerlingen kan inspireren om verder te studeren aan een van die mooie bèta vakken.

Romke Koch

Mededelingen

Uitbreiding OLO-bestuur

Wij wilden graag ons bestuur uitbreiden en zijn verheugd dat we Lucas van Waveren (regent cursusjaar 1977/78) bereid hebben gevonden om onze gelederen te komen versterken.

In het volgende bulletin zullen wij Lucas nader aan u voorstellen.

Contributie 2008

Wanneer u geen acceptgiro bij dit bulletin aantreft, wil dat zeggen dat u ons hebt gemachtigd de contributie te incasseren, zodat binnenkort € 11,-- automatisch van uw rekening wordt afgeschreven.

De overige OLO-leden verzoeken wij de contributie te voldoen door middel van het ingesloten formulier, dan wel door overboeking van € 11,50 op onze rekening 46.78.07.493 te Warmond.

U kunt ons ook schriftelijk berichten (OLO-secretariaat, Antwoordnummer 47187, 1070 WB Amsterdam), dat u ons machtigt de contributie (welke in dat geval € 11,-- bedraagt) voortaan automatisch te incasseren, en wel met ingang van het jaar 2008. Mocht u hiertoe besluiten, dan danken wij u nu alvast voor uw medewerking.

Degenen die in de VS of Canada wonen en niet beschikken over een rekening in Nederland, verzoeken wij een cheque (USD 15,00) te sturen aan Arthur Heydendael, 1805 Spring Valley Rd., Ossining, NY 10562.

www.oudleerling.eu

Het is nu voor OLO-leden mogelijk om met een toegangscode op onze website te surfen.

U kunt dan het adres van oud-leerlingen opzoeken en eventueel uw eigen gegevens aanvullen.

Een e-mail naar secretariaat@oudleerling.eu met verzoek om opgave van uw gebruikersnaam en wachtwoord is voldoende!

UITNODIGING OLO DIES 2008

De jaarlijkse Diesviering voor OLO-leden zal plaatsvinden in de aula op

zaterdag 16 februari 2008

Wij zijn bijzonder verheugd dat wij dit jaar de oud-leerling

Drs Tom de Swaan

bereid hebben gevonden ons toe te spreken over een door hem te kiezen actueel onderwerp.

Na zijn eindexamen aan Het Amsterdams Lyceum in 1965 studeerde Tom economie aan de Universiteit van Amsterdam, waar hij in 1972 afstudeerde. Hij werkte daarna als Directeur Banken bij de Nederlandsche Bank en maakte in 1999 de overstap naar de Raad van Bestuur van ABN AMRO als Chief Financial Officer. Hij trad in mei 2006 af vanwege het bereiken van de 60-jarige leeftijd.

Sindsdien heeft hij vele nevenfuncties in de vorm van commissariaten van grote ondernemingen in binnen- en buitenland maar ook op cultureel gebied is hij zeer actief. Zo is hij voorzitter van de jury van de Libris Literatuurprijs 2008, bestuurslid Stichting Liszt Concours, penningmeester Koninklijk Concertgebouworkest en commissaris bij Vereniging Hendrick de Keyser (monumentenzorg). Ook de zorgsector heeft zijn warme belangstelling, hij zit in de adviesraad van het MS Centrum Amsterdam en hij is lid van de Raad van Toezicht bij het Nederlands Kanker Instituut.

De Dies-bijeenkomst start om **15.00 uur**. Tom de Swaan zal spreken van **15.30 tot 16.00 uur**, waarna rector Roel Schoonveld, zoals gewoonlijk, de “jongens en meisjes” zal toespreken.

Om een indruk te krijgen van het aantal te verwachten bezoekers, verzoeken wij u bijgaand formulier vóór 10 februari 2008 te sturen naar het OLO-secretariaat, of uw voornemen om aanwezig te zijn te mailen naar secretariaat@oudleerling.eu

In de school is een lift aanwezig die groot genoeg is voor rolstoelen. Mocht u daarvan gebruik willen maken, wilt u dat dan kenbaar maken op uw aanmelding? Dan kunnen wij dit van tevoren met de conciërge regelen.

Tot ziens op 16 februari 2008!

Het OLO-bestuur

Fred Lanzing (1953)

‘Voor Fredje is het kamp een paradijs’

EEN JEUGD IN NEDERLANDS-INDIË

1933 • 1946

Uitgeverij Augustus, Amsterdam 2007

“Fred Lanzing groeide op in Nederlands-Indië tussen 1933-1946. Hij werd door de Japanners geïnterneerd, de laatste zes maanden in een jongenskamp. Jaren later las hij veel autobiografische geschriften en memoires van leeftijd- en lotgenoten. Deze lectuur bezorgde hem toenemende verbazing en wrevel: het ‘jappenkamp’ werd vaak geschetst als één lange lijdensweg van honger, vernedering en barbaarsheid. Dat was niet wat hij zich herinnerde: als jongen had hij een tamelijk zorgeloze en soms avontuurlijke tijd, tijdens en ook na de oorlog.

En er was nog iets. De laatste anderhalf jaar

ontfermde een Japanse officier zich over hem.

Dit was de later als oorlogsmisdadiger ter dood veroordeelde luitenant Sone. In dit boek vertelt de auteur over zijn jeugd in de kolonie, zijn verblijf in de kampen en zijn omgang met Sone. Een jeugd als in een jongensboek, vindt hij zelf. Over de Pacific-oorlog is een verhaal als dit niet eerder verteld.”

Naschrift van de auteur:

“Zo’n schooltijd gun ik iedereen”

Aan het einde van mijn boek schrijf ik dat ik in maart 1946 uit Nederlands-Indië in Nederland aankwam en toen onbekommerd een nieuw leven in liep.

Aan die zorgeloosheid heeft indertijd het onderwijs zeer bijgedragen. Ik zat drie maanden op het dorpsschooltje en deed toen toelatingsexamen voor het Rijnlands Lyceum. Ondanks een onderwijsachterstand van bijna 3 jaar slaagde ik daarvoor. Een wonder, want met de ‘d’ en de ‘t’ had (en heb) ik grote moeite, staartdelen kan ik nog steeds niet en het KOFSCHIP is altijd een mysterie voor me gebleven.

Een jaar later kwam ik in de 2^e klas van Het Amsterdams Lyceum. Over de oorlog en zijn gevolgen werd op school niet veel gesproken. We kregen wel twee uur per week van Gunning zelf les in Kennis van Nederlandsch-Indië (ik weet echt niet meer waar het over ging, al zou ik het nu graag weten). Mevrouw van Katwijk gaf op haar geduldige wijze lexicologische oefeningen. Iedereen wist dat zij een Indische oorlogsweduwe was. Engels kregen we van meneer Teixeira de Mattos die een krijtjes-fobie had en die zichtbaar getraumatiseerd was door onderduik en/of KZ.

Maar, zoals gezegd, over de oorlog werd weinig gesproken, noch in de lessen, noch daarbuiten. Ook in mijn ouderlijk gezin werd er weinig over gesproken. Het was geen doem en er rustte geen taboe op. We hadden het eenvoudig te druk met het nieuwe leven.

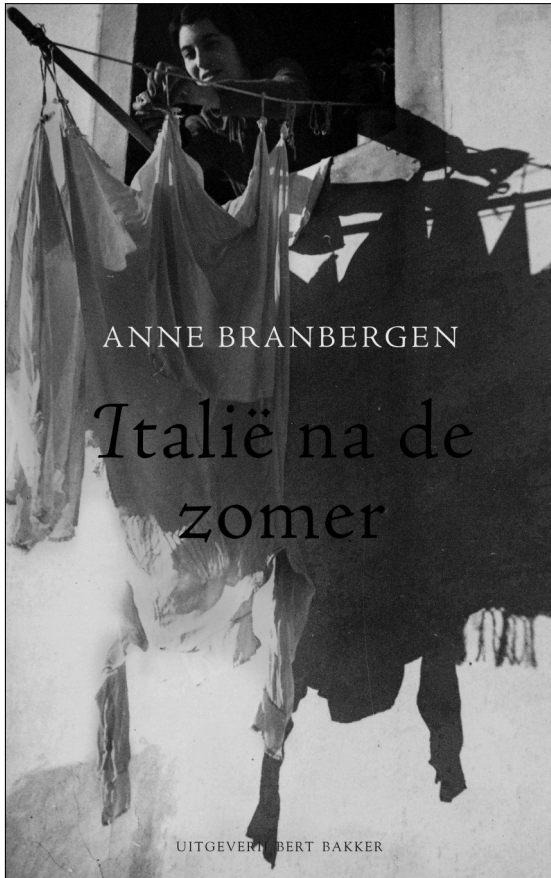
En zo kom ik weer op het onderwijs en met name op Het Amsterdams Lyceum van Gunning. Het was een heerlijke middelbare school. Gunning gaf je het idee dat de school voor de leerlingen was, zonder dat dit ten koste ging van de discipline en van de kwaliteit van het onderwijs. Je werd als leerling serieus genomen, ook buiten de lessen. Er was een levendig schoolkrantje, er waren sport- en schaaktoernooien, werkweken, drie(!) Interlyceales per jaar, het clubleven werd door Gunning zeer gestimuleerd (je kon zo gek niet verzinnen of er was wel een club voor). Kortom, ik had een heerlijke tijd; zo'n schooltijd gun ik iedereen.

Ik ben ervan overtuigd dat zulk onderwijs erg belangrijk is voor de aard en kwaliteit van de samenleving, voor de *civil society*, omdat het kinderen naast kennis ook zelfvertrouwen en levensplezier geeft.

Tegen mensen die afgeven op 'de' moslims, die zich alleen maar zouden bezig houden met eerwraak, de koran en vrouwenbesnijdenis, zeg ik altijd: "Wat denk je dat de gemiddelde man in een islamitisch land het liefst heeft? Hij heeft het liefst een goeie school om de hoek voor zijn kinderen. Dat is heel erg belangrijk".

Zo is 't maar net. Ik kan het weten, ik heb het zelf meegemaakt.

Fred Lanzing (1953)

Anne Branbergen (1983)

Italië na de zomer

Uitgeverij Prometheus/Bert Bakker, 2007

Anne Branbergen deed in 1983 eindexamen Atheneum A aan het Amsterdams Lyceum. Toen vertrok ze naar Rome, waar ze eerst studeerde en later correspondentie werd voor verschillende Nederlandse dag- en weekbladen. In oktober dit jaar kwam haar boek *Italië na de zomer* uit bij uitgever Prometheus/Bert Bakker. In elf verhalen weeft Anne Branbergen een portret van het land dat ze in vierentwintig jaar heeft leren kennen. ‘Italië na de zomer’ is een mozaïek van bijzondere ontmoetingen met Italianen. Zij ontmoet de sleutelbewaarder van Rome, die de ondergrondse schatten op zijn duimpje kent. Zij ontmoet de regisseur van *Una giornata particolare* Ettore

Scola, en ziet hoe relatief wereldse roem is. Ze portretteert de laatste inwoner van Venetië in een melancholische wintervertelling.

Anne Branbergen leeft nog altijd in Italië, in een verbouwde olijmolen in Lazio.

Een onverwachte ontmoeting

Mijn Italiaanse dorpje ligt strategisch dichtbij Rome. Je kunt er in een uurtje zijn, al moet je dan wel een diepe kennis van het verkeer, de spitsuren en de uitwijkroutes hebben. Maar een feit is: je kunt vanaf het dorpsplein binnen een uur op het Piazza Navona staan, mits je om zes uur ’s ochtends vertrekt.

Toch zie je er nooit een hond, in mijn dorpje. ’s Zomers komt af en toe een bepak en bezakt echtpaar op de mountainbike langs. Dat zijn altijd Nederlanders, want het dorpje wordt getipt in een Nederlandse fietsgids als tussenstop naar Rome. Ze blijven meestal vijf minuten, net de tijd voor een cappuccino’tje op het plein en het bijvullen van de bidonnetjes. Voor meer oponthoud biedt mijn dorp geen aanleiding.

De man die in april op het terrasje zat, zag er niet uit als een fietser. Het flamboyante Hawaïhemd, het *Crocodile Dundee*-hoedje, de kaki shorts en de ontspannen slippers wezen op iemand die niet op doorreis was. Hij zat op z'n dooie gemakje door een Italiaanse krant te bladeren, met een espresso voor zijn neus.

Dat wekt nieuwsgierigheid. Hij was een Nederlander, dat zag je op kilometers afstand. Hij viel op, blond en blank, temidden van de vaste oude mannenclub die de hele dag de voorbijgangers het hemd van het lijf zit te kijken in afwachting van Godot. Eén zinnetje was genoeg. Hallo landgenoot, kom even zitten.

Waar ken ik hem toch van?, speelde door mijn hoofd, terwijl hij een cappuccino voor me ging halen. Hij stond op voorsprong. 'Ik ben Henk Hagen, jij bent Anne Branbergen,' zei hij achteloos, terwijl hij mijn kopje voor me neerzette. Hij wist het al. Hij had het huisje gehuurd van een gezamenlijke vriend uit Nederland, die hem van mijn bestaan op de hoogte had gebracht.

Ik was zo ontroerd alsof een verloren gewaand familielid onverwachts was teruggekeerd uit de oorlog. Niet omdat ik me Henk Hagen als leraar kon herinneren.

Volgens mij had ik nooit economie van hem gehad, toch al een vak dat ik zo diep mogelijk heb verdrongen. Maar het was de sfeer die Henk Hagen met zich meebracht. De tijden van toen. De leuke club, de leraren die meer vriend dan leraar van ons waren, de namen van Nijland-Roeper-Bosch-Burger-Kircz-Schoonveld-France-Boersma en...

'Mijef zit boven,' woof Henk Hagen richting het middeleeuwse kasteel van Giulia Farnese. Wat? Mijef Hazeveld, de liefvallige tekenlerares, de blonde fee, was hier ook? Weekjes Wolkenland begonnen weer in de herinnering omhoog te komen.

Ik was helemaal niet van plan om mijzelf een pauze te gunnen. Ik was druk bezig aan mijn boek over Italië, dat al een maand geleden af had moeten zijn. Mijn dag-schema was strak en streng. Vroeg op, cappuccino op het dorpsplein, aan het werk, stevige wandeling door de bergen, weer aan het werk, vroeg naar bed.

Maar ik kon Henk Hagen en Mijef Hazeveld niet weerstaan. We hebben avonden zitten praten en praten. Bij mij in de tuin, bij hen op het dakterras, in de trattoria *Da Antonietta*. We werden steeds enthousiaster. Zou het, zo hadden we in alcoholisch enthousiasme bedacht, een idee zijn om een soort Rome-reünie in mijn dorp te organiseren? Voor *tutti quanti*, maakt niet uit met welke fysieke ongemakken, daar zouden we dan allemaal wel een oplossing op verzinnen?

Het is nog steeds een mooi plan, vind ik.

Maar het is vooral mooi dat je met zoveel plezier aan je schooltijd kunt terugdenken. God, wat hebben wij gelachen.

Anne Branbergen (1983)

Eva Raaff (1980)

DE TARAGON TRILOGIE

deel 1: *Het groene vuur* (2006); deel 2: *Het vergeten volk* (2007)

Uitgeverij Ploegsma, kinder & jeugdboeken

Voordat Eva Raaff haar intrede deed op Het Amsterdams Lyceum woonde zij een jaar in Zweden (haar moeder is Zweedse).

Na het behalen van het diploma Atheneum in 1980, studeerde Eva geneeskunde. Zij volgde daarna aan de universiteit in Bangkok een aanvullende opleiding tropengeneeskunde.

Na als bedrijfsarts werkzaam te zijn geweest, besloot zij zich op Mallorca te vestigen, waar zij een huisartsenpraktijk heeft opgezet. Eva is getrouwd en heeft een dochter.

Schrijven doet zij in de wintermaanden, als de toeristen naar huis zijn.

Zij is dan ook nu bezig met het schrijven van het derde deel van de trilogie.

Het is een eer voor haar, dat *Het groene vuur* door De Jonge Jury is gekozen als een van de 15 kerntitels voor de boekverkiezing van 2008. Het boek werd ook opgenomen in de bibliotheek van Het Amsterdams Lyceum. Nadere bijzonderheden over de schrijfster zijn te lezen op haar website www.evaraaff.nl.

De redactie ontving onderstaande brief met een herinnering aan Wolkenland die aansluit bij een verhaal in een vorig bulletin.

Beste Donald,

Met veel belangstelling lees ik altijd het OLO-bulletin. Dank voor de inspanningen van de redactie.

Ontroerend is het verhaal van Jaap Bethlem over het hert in het bulletin van juni 2006.

In de vijftiger jaren bestond de mogelijkheid om in de paasvakantie in Wolkenland te logeren. Met een aantal vrienden ging ik op de fiets daarheen. Afzien dus! Met de fiets hadden wij een groot bereik in de omgeving; het was vaak ploeteren: zandweggetjes en steil. Bovendien liepen er veel boomwortels over de paden, gevaarlijk bij een afdaling van de Hettenheuvel.

Tijdens een fietstochtje zagen Kuuk Griep en ik een bruine bult in een landje. Dat kon wel eens een ree zijn. Wij slopen in tijgersluipgang naderbij. De bult bleef liggen, maar vlakbij gekomen sprong er een ree omhoog die pijlsnel in het bos verdween.

Ik zie het nog gebeuren.

Een paar dagen later zagen we weer zo'n bult: hetzelfde verhaal, maar de bult bleef tot het laatste toe liggen: het was een grote bruine kei.

Het waren gelukkige tijden daar in Wolkenland.

Veel hartelijke groeten en gezondheid.

Daan Koets (1960)

Omdat de redactie al in 2003 melding maakte van de plannen om dit monument te restaureren en een andere, meer passende naam te geven (Han van der Linden-Schadd schreef toen een verslag over de gang van zaken), willen wij niet voorbijgaan aan het feit dat onlangs de definitieve naamsverandering heeft plaatsgevonden. Hierover schreef Jet Rudolph (docente Culturele en Kunstzinnige Vorming) onderstaand artikel in de Mededelingen, het orgaan voor de ouders van de leerlingen.

‘Mien met de hondjes’ wordt Monument Indië-Nederland

Op 12 oktober werd het Van Heutsz Monument heropend en herdoopt in het ‘Monument Indië-Nederland’.

In het kader van een kleine tentoonstelling over het Monument in Het Amsterdams Lyceum was ondergetekende de reliëfs in het Monument aan het fotograferen.

Een aantal leerlingen hing en stond rond het Monument en dat was een mooi moment om eens te vragen hoever de kennis van het kunstwerk reikte. De naam van Van Heutsz was bekend en ook wist een van de leerlingen de reden voor de naamswijziging : Van Heutsz bleek toch niet zo een mooi verleden te hebben en in plaats van een held toch een “soort oorlogsmisdadiger” te zijn geweest. Een andere leerling merkte op: ”eigenlijk vreemd dat er een beeld van een vrouw staat, als dit als eerbewijs aan Van Heutsz bedoeld was”, niet wetend dat precies dezelfde opmerking werd gemaakt, toen het Monument in 1935 door Koningin Wilhelmina werd onthuld!

Waarom had men niet een mooi standbeeld van onze ‘Pacificator van Atjeh’ te paard gemaakt, een eer die zovele helden voorheen te beurt was gevallen?

Waarschijnlijk omdat de figuur Van Heutsz al vóór de onthulling in 1935 een omstreden figuur was. Al in 1928 had de linkse fractie van de Amsterdamse gemeenteraad zich verzet tegen een Monument en tijdens de onthulling door de Koningin protesteerden tegenstanders met spandoeken waarop te lezen was: “Van Heutsz herdenking is bloedige koloniale onderdrukking”.

Beeldhouwer Frits van Hall (1899-1945), zelf van linkse huize, die samen met architect Gijsbert Friedhoff (1892-1970) de prijsvraag voor het ontwerp had gewonnen, had tegen collega Jan Meerfout zelfs gezegd dat de plaquette met het portret van Van Heutsz makkelijk verwijderd kon worden; ”vervang het door de letters Vrijheid, Merdeka of Indonesia en je hebt een Vrijheidsbeeld”. Hij kon toen nog niet weten dat de plaquette in 1984 inderdaad van het beeld is gestolen en volgens overlevering nu ergens op de bodem van het Noordzeekanaal ligt.

Het was niet de enige keer dat het Monument werd beschadigd. Zo waren er in 1967 en 1984 twee mislukte bomaanslagen bij het Monument en heeft Provo in 1965 in het kader van een “ludieke” actie het beeld met witte verf beklad.

Wat is eigenlijk de betekenis van het Monument ? En wat doet die statige vrouw daar met die twee leeuwen aan haar voeten, ook wel “Mien met de hondjes” genaamd en onder vroegere scholieren van het Amsterdams Lyceum beter bekend als “juffrouw Van Heutsz?”.

De vier en een half meter hoge vrouwenfiguur met een wetsrol in de hand stelt volgens Het Amsterdams Beeldenboek “het Nederlands gezag” voor dat “ordenend in het voormalige Nederlands-Indië was opgetreden”. Boven haar hoofd schittert een halve stralenkrans van slangvormige krissen. Op de sokkel bevinden zich aan de zijkanten reliëfs met elementen uit de Indonesische cultuur. Op de muren met de bogen, links en rechts van het beeld, bevinden zich reliëfs, die de eilanden van de archipel weergeven. Het vijverbassin staat symbool voor het water tussen Nederland en Indië.

Niets aan het monument herinnert dus aan Van Heutsz; het kon zonder probleem worden omgedoopt in Monument Indië-Nederland.

In 1998 diende het Comité Herdenking Gevallenen Nederlands-Indië een aanvraag in tot naamsverandering van het Monument. In 1999 bracht Instituut Clingendael een positief advies over wijziging van naam en functie van het monument uit, hetgeen het stadsdeel in 2001 doet besluiten tot wijziging over te gaan. Het advies

resulteerde ook in een besluit tot toevoeging van de woorden ‘Indië’ en ‘Nederland’ en de jaartallen 1596, 1945 en 1949. Deze jaartallen geven achtereenvolgens weer: de landing van Cornelis Houtman en Pieter Dirksz de Keyser, het uitroepen door Soekarno van de onafhankelijke republiek Indonesië en de erkenning van de soevereiniteit door Nederland.

De jaartallen staan in de nieuw toegevoegde beelden van Jan Kleingeld, die bestaan uit bakstenen sokkels met lichtobjecten. Of deze nieuwe beelden de toets der kritiek zullen doorstaan is afwachten. Wel zijn ze haaks op de lijn van het Monument geplaatst, waarmee de herkenbaarheid wordt versterkt en het Monument vrij blijft van ‘ruis’.....

Jet Rudolph,
docente CKV

Van het secretariaat

Herdenking 1940-'45

Mocht u de herdenking in de aula van de in WO-II omgekomen oud-leerlingen, leerlingen en docenten willen bijwonen: deze vindt plaats op vrijdag 25 april 2008 om 13.00 uur (aanwezig 12.50 uur). Het verdient wel aanbeveling om van tevoren hierover contact op te nemen met de school.

Adresboek uitgave 2007

Dit adresboek kan worden besteld door € 7,50 over te maken naar rekening 46.78.07.493 te Warmond.

U kunt het natuurlijk ook aanschaffen als u op 16 februari de OLO-bijeenkomst op school bezoekt.

Supplement nr. 1

Dit bevat aanvullingen en wijzigingen op het adresboek en wordt u op aanvraag medio februari gratis toegezonden.

In memoriam (jaartal heeft betrekking op het jaar van schoolverlaten)

Marion Prast-Bergenthal (1949)	Nel Middelhoven (1932)
Sam de Lange (1938)	Hans Brouwer (1942)
Frans Muysken (1947)	Frits Snapper (1932)
Karel Nijkerk (1947)	Kees Lunshof (1965)
Titia de Graaff (1977)	Fietie Schrader-Sealtiël (1956)
Bob Dorpema (1948)	Cornelise Kok (1958)
Henriëtte de Bruyn-Snethlage (1958)	
Henk-Jan van Leeuwen (1969)	
Danny Fiszbajn (1950)	
Millie Kaufmann-Diebels (1966)	
Jules Jonckheer (1956)	
Annetje Reens (1937)	
Walther Leoni (1935)	
Herman Vierhout (1933)	